

Val av protokolljusterare 2

Slutlig föredragningslista 2

Yttrande över rapporten (Ds 1993:68) Kommunal inkomst- utjämning -
alternativa modeller 2

Yttrande över rapporten (Ds 1993:78) En tillväxtfrämjande regionalpolitik 4

§ 134

Val av protokolljusterare

Göte Pettersson (fp) utses till att jämte ordföranden justera protokollet.

§ 135

Slutlig föredragningslista

Utsänd preliminär föredragningslista fastställs.

§ 136

Yttrande över rapporten (Ds 1993:68) Kommunal inkomst- utjämning - alternativa modeller

Dnr 1395/93

Ärendebeskrivning

Finansdepartementet har gett landstinget tillfälle att yttra sig över rapporten, i vilken resultatet från en intern utredning inom departementet redovisas. Bakgrunden till utredningen är målet att via statsbidragsramar kunna göra generella ekonomiska regleringar mellan staten och den kommunala sektorn samt att de kommunala utjämningssystemen ska omfatta samtliga kommuner och landsting.

Yttrandet ska vara departementet tillhanda senast den 1 december 1993. Eftersom landstingsfullmäktiges nästa sammanträde av tidsskäl inte kan avvaktas, är det styrelsen som avger landstingets yttrande.

Beredningsförslag

Följande yttrande avges:

Sammanfattning

Landstingsstyrelsen avvisar dels den s k brytpunktsmodellen, dels provisoriska förändringar av landstingens utjämningssystem avseende år 1995. För landstingens del bör en samlad bedömning av skatteunderlag och förändringar i utjämningen av inkomster och strukturella kostnader göras inför år 1996.

Styrelsen avvisar vidare utredningens förslag att sänka kompensationsgraden i skatteutjämningssystemet från nuvarande 100 procent till 80 alternativt 50 procent.

Rapporten

I rapporten redovisas ett antal förslag till förändringar i skatte- och bidragssystemen för den kommunala sektorn. Tre modeller presenteras mer ingående. I en modell reduceras det kommunala skatteunderlaget till att omfatta beskattningsbara inkomster under den s k brytpunkten för statlig inkomstbeskattning. I en annan modell breddas det kommunala skatteunderlaget till att omfatta inkomster före avdrag. I två modeller presenteras förslag till förändringar i de kommunala inkomstutjämnningssystemen. Förändringar ska kunna genomföras år 1995.

Utredningen om nytt utjämningsystem

Ett utredningsarbete har nyligen inletts med uppgift att ta fram ett nytt utjämningsystem för landstingen. Då ett sådant system inte kan träda i kraft förrän tidigast år 1996 går det inte i dag att göra en helhetsbedömning av de förslag till förändringar i landstingens utjämningsystem som föreslås. Av samma orsak går det inte heller att göra en helhetsbedömning av förslagen om förändringar av det kommunala skatteunderlaget.

Brytpunktmodellen

Styrelsen avvisar alla förändringar i det kommunala skatteunderlaget och i landstingens utjämningsystem, innan ovan nämnda utredningsarbete avseende landstingens framtida utjämningsystem har avslutats.

Styrelsen vill dock redan nu bestämt avvisa den modell som medför att det kommunala skatteunderlaget reduceras. Modellen innebär att ett kraftigt ingrepp görs i det kommunala skatteunderlaget. Visserligen föreslås att den minskning av skatteinkomsterna som följer av att skatteunderlaget reduceras, ska kompenseras genom en motsvarande ökning av statsbidragen. Det är emellertid osäkert hur statsbidragen kommer att utvecklas under kommande år.

Uppräkningen av statsbidragen skulle därmed bli en årligen återkommande förhandlingsfråga mellan regeringen och företrädare för den kommunala sektorn, där allt talar för att den kommunala sektorn får räkna med en otillräcklig statlig kompensation för det bortfallande skatteunderlaget. Styrelsen avvisar därför den s k brytpunktmodellen.

Kompensationsgraden i skatteutjämningsystemet

Många kommuner och regioner i Norrland har successivt fått ta på sig ett ökat ansvar för sysselsättningsåtgärder. Detta har skett för att motverka en hög strukturell arbetslöshet och för att bromsa en fortsatt försämring av skattekraften.

I strukturkostnadsutredningen föreslog utredaren att kostnader för näringslivssatsningar och sysselsättningsåtgärder skulle exkluderas ur systemet med motivet att ansvaret för regionalpolitiken är en statlig angelägenhet.

I nu föreliggande rapport föreslår utredningen att kompensationsgraden i skatteutjämningsystemet sänks från nuvarande 100 procent till 80 alternativt 50 procent.

Effekten för sysselsättningssvaga kommuner och regioner av ovanstående två förslag är att man straffas dubbelt. Dels ges ingen kompensation för närings-

livssatsningar och dels minskas kompensationsgraden i skatteutjämningen. Effekterna blir mycket kraftigt ökade skillnader i utdebitering mellan glesbygd och storstadsregioner. Styrelsen avvisar därför även den föreslagna sänkningen av kompensationsgraden i skatteutjämningsystemet.

Beslut

Enligt beredningsförslaget.

§ 137

Yttrande över rapporten (Ds 1993:78) En tillväxtfrämjande regionalpolitik

Dnr 1415/93

Ärendebeskrivning

Arbetsmarknadsdepartementet har gett landstinget tillfälle att yttra sig över rapporten som utgör del av underlaget till kommande regionalpolitiska proposition.

Yttrandet ska vara departementet tillhanda senast den 1 december 1993. Eftersom landstingsfullmäktiges nästa sammanträde av tidsskäl inte kan avvaktas, är det styrelsen som avger landstingets yttrande.

Beredningsförslag

Följande yttrande avges:

Tillväxtfrämjande åtgärder i hela landet är tilltalande

Regionalpolitiska rådets grundläggande tes att hög tillväxt i enstaka regioner inte är tillräckligt för att uppnå hög nationell tillväxt är mycket tilltalande. Eftersom man inte vet var i landet tillväxten kommer att uppstå är det fel att satsa på infrastrukturinvesteringar i vägar, järnvägar och högskolor endast i storstadsregionerna. Nyföretagandet är bevisligen högt både i storstadsområden och i övriga landet.

Norrbottens läns landsting delar också uppfattningen att en regionalpolitisk strategi inte kan avgränsas till att omfatta endast den lilla, budgeterade regionalpolitiken. I egenskap av regional utvecklingsaktör vet vi att tillväxt och välfärd i länet påverkas av många andra beslut än de som ryms inom ramen för den budgeterade regionalpolitiken.

Debatten om den regionala nivån grundar sig ju också till en del på problemet med den regionala röran. Dagens struktur ger inte bra förutsättningar för kraftsamling kring regionens utveckling. På samma sätt som vi betonar vikten av bättre regional samordning är det naturligt att det behövs en övergripande regional dimension på nationell nivå. Det är en förutsättning för att den regionala utvecklingspolitiken ska lyckas.

När det gäller målen för regionalpolitiken måste man utgå från att flera mål ska gälla. Nödvändigheten av att undanröja avståndsnackdelar och skapa en

rättvis regional fördelning av välfärden gäller oavsett om vi har tillväxt i ekonomin eller ej.

Rapporten har sin stora förtjänst i att enkelt beskriva regionalpolitikens historia och peka på nödvändigheten av att alla politikområden måste verka för regional balans. Denna insikt får vårt fulla stöd. Rapportens brist är att den redovisar få genomarbetade förslag. Därför kan den inte läggas till grund för en proposition. Det är mycket angeläget att mer noggrant bearbetade förslag blir föremål för en förnyad remissomgång innan det finns underlag för en proposition om regionalpolitiken.

Viktig uppgift för regionalpolitiken att säkra nationell infrastruktur

Principen att tidigare statliga verks verksamheter måste förenas med ett nationellt ansvar för service och tillgänglighet i hela landet är mycket viktig. Detta ansvar kan inte upphöra för att verksamheten byter juridisk form. En privatisering hotar möjligheterna att bära ett samlat ansvar för till exempel fungerande postservice och telekommunikationer i hela landet.

I Norrbotten har vi på sistone fått erfara att effekterna av flygets avreglering inte enbart är av godo. I takt med att antalet förbindelser inom regionen minskat och priserna ökat har tillgängligheten till länet kraftigt försämrats. Tillgängligheten är en av de viktigaste utvecklingsfaktorerna genom sin betydelse för både näringsliv och privatpersoner. Den försämrade åtkomligheten har, förutom de praktiska konsekvenserna, även satt djupa spår i omvärldens uppfattning om Norrbottens perifera läge. Risken är stor att denna bild kommer att dröja kvar även om kommunikationerna förbättras.

Och kommunikationerna måste förbättras. Det är en viktig politisk uppgift att säkerställa att avreglering och privatisering inte leder till att flyg, telekommunikation och postväsende förlorar sin karaktär av nationell infrastruktur. Landstinget vill understryka att detta är en förutsättning för att tillväxtförmågan i hela landet ska kunna tas till vara. Det föreslagna systemet med någon form av avgifter för att säkerställa finansieringen av ett nationellt serviceansvar för exempelvis post- och telekommunikationer är därför nödvändigt.

En utvidgning av regionalpolitiken förutsätter utvidgade resurser

Det grundläggande motivet för en ny, tillväxtfrämjande regionalpolitik är att de regionala strukturproblemen har övergått i ett nationellt arbetslöshetsproblem. Även om arbetslösheten stigit generellt i Sverige får man inte glömma att Norrbotten fortfarande uppvisar den högsta andelen arbetslösa i landet.

Permanent lägesnackdelar måste kompenseras även i fortsättningen. Svårigheterna att driva företag i Norrlands inland är så stora att ett generöst regionalpolitiskt stöd är nödvändigt för företagens överlevnad och utveckling. Det är därför viktigt att en utvidgning av stödområdet också åtföljs av ökade resurser. En geografisk utvidgning inom befintlig medelsram innebär i realiteten en relativt lägre prioritering av regionalpolitiska insatser i Norrbotten.

Nuvarande stödområde måste prioriteras även med tanke på ett eventuellt medlemskap i EG/EU. Stöd från strukturfonderna kommer endast bli aktuellt för regioner som också åtnjuter svenska insatser.

Mot bakgrund av behoven av en kraftig tillväxt av företag i hela Norrbotten och för att skapa en uthållig förbättring av arbetsmarknaden i Norrbotten föreslår vi att hela Norrbotten ska ingå i stödområdet.

Transportstödet ska kompensera lägesnackdelarna

Transportstödet har konstaterats ha störst betydelse för företag med låg förädlingsgrad på sina produkter. För många företag upplevs transportstödet som en förutsättning för och en naturlig del av företagandet. Ändå föreslås att varor med högre förädlingsvärde bör premieras. Med detta hoppas man åstadkomma en styrning av produktionsinriktningen hos företagen.

Detta tror vi är en felsyn. Inriktningen på företagens produktion styrs av helt andra faktorer än transportstödet. Förslaget överskattar stödformens påverkande möjligheter. Transportstödet bör uteslutande ses som kompensation för lägesnackdelar och ska även fortsättningsvis vara en statlig angelägenhet.

Övriga frågor

Landstinget delar rapportens uppfattning om att en fortsatt utbyggnad och utveckling av tillgången på riskkapital är nödvändig. Riskkapitalet för de små och medelstora företagen måste öka. Eftersom tillgång till riskvilligt kapital är avgörande för de mindre företagens utveckling kräver denna fråga ett statligt ansvar.

Ett sätt att ytterligare förstärka riskkapitalet i utsatta regioner vore att vattenkraftsregionerna får ta del av vinsterna från vattenkraften.

Det är också viktigt att utveckla regler för företagsstödet till tjänsteföretagen så att beslut om stöd till dessa kan decentraliseras i samma utsträckning som varuproducerande företag.

Slutsats

Sammanfattningsvis ger rapporten en god principiell grund, men arbetet måste utvecklas vidare för att pröva lämpliga konkreta inslag i en utvecklad regionalpolitik. Vi har angett några exempel på frågor som är viktiga i sådana fortsatta överväganden.

Landstinget utgår från att genomarbetade förslag tas fram och att dessa också blir föremål för remissbehandling.

Beslut

Enligt beredningsförslaget.

Särskilt yttrande

Av Ann-Christine Rutqvist (c):

Landstinget har genom remissen getts möjlighet att yttra sig över arbetsmarknadsdepartementets rapport.

Rapporten ger en förtjänstfull beskrivning och analys av regionalpolitiken och dess instrument under olika epoker. I rapporten dras den allmänna slutsatsen att regionalpolitiken inte ska ses isolerat, utan som ett centralt moment i den ekonomiska politiken för tillväxt i hela landet. Det gäller då att upprätthålla en struktur av "uthålliga" regioner, som var och en bidrar till den samlade ekonomiska tillväxten. Man flyttar alltså perspektivet från stödbehov och be-

roende till att alla delar av landet ska kunna utnyttja sina potentiella resurser och bidra till den samlade ekonomiska utvecklingen.

Juridisk infrastruktur

När det gäller regionalpolitiska konsekvenser av centrala beslut, finns en stor oro för den bolagisering som pågår av statliga verk. Den omstrukturering som hitintills genomförts har lett till helt klart negativa regionalpolitiska effekter. Regioner med svagt underlag får ytterligare konkurrensnackdelar och svårare att nyttja sina kvaliteter, till förfång för den samlade tillväxten. Mot denna bakgrund är det viktigt att man utreder effekter av bolagiseringen av statliga verk, innan man lägger en proposition på Riksdagens bord.

Ekonomisk infrastruktur

Det måste till ett långsiktigt stabilt och hållbart utjämningsystem som ger hela landet likvärdiga möjligheter. Bl a för transporter, kommunikation och personbefordran.

I många norrlandskommuner har vattenkraften hårt exploaterats. De miljömässiga konsekvenserna har varit stora. Det är principiellt felaktigt att vinsten från vattenkraften går de vattenkraftproducerande regionerna förbi. Att återföra en del av vinsten vore ett utmärkt sätt att förstärka Norrbottens konkurrenskraft.

När det gäller riskkapitalförsörjning vill jag trycka på Utvecklingsfondernas betydelse. I spåren av bankkrisen har det visat sig allt svårare att uppbringa riskkapital. Den institution som idag tar ansvar och som byggt upp nödvändig kompetens är just Utvecklingsfonden. Fondernas resurser får därför inte beskäras, utan bör tvärt om förstärkas. Det är angeläget att säkra en nära kontakt med det regionala och lokala näringslivets behov och möjligheter.

Landstinget som en av huvudägarna är en garant för den lokala förankringen. Särskilt utrymme måste ges till kvinnligt företagande inom ramen för Utvecklingsfondens verksamhet. Det behövs fler kvinnor och ökad kunskap om kvinnors företagande på handläggande och beslutande nivå i det regionala utvecklingsarbetet.

För en god regional utveckling är kvinnors kompetens och särskilda erfarenheter nödvändiga inslag. Den könsmässiga obalansen och bristen på social och kulturell infrastruktur måste åtgärdas annars dör samhällena i Norrbotten - framförallt inlandet - ut.

Fysisk infrastruktur

För att Norrbotten ska kunna nyttja sina potentiella resurser och bidra till den samlade ekonomiska utvecklingen krävs tillgång till kommunikationer, utbildning och övrig service för att stödja de produktiva krafterna. Speciellt viktigt är möjligheterna till ökat samarbete mellan Högskolan i Luleå och vårdhögskolan i Boden, samt inrättande av innovatörs- och företagarskolor då länet har en svag innovationstradition. För ett län som Norrbotten är en utbyggnad av telekommunikationsnätet av betydelse, inte minst för distansutbildning.

Det internationella samarbetet på Nordkalotten/Barentsregionen kommer att utvecklas starkt i framtiden till gagn för samtliga länder. En viktig förutsättning för detta är en samordning av infrastrukturstrategierna i berörda länder. Man måste binda samman de befolkningstäta områdena i respektive land.

En självklar slutsats är att den regionala samhällsnivån har en avgörande betydelse - inte bara för vissa servicefunktioner som kräver större underlag än den enskilda kommunen. Minst lika betydelsefullt är att det finns en medveten och sammanhållen plan bakom samhällsinsatserna på den regionala nivån. Denna samhällsplanering måste självfallet ha en folklig förankring och därmed också vila på ett demokratiskt direktvalt organ. Med detta avses alltså de nuvarande landstingen och motsvarande framtida politiska organ med utvidgad kompetens inom samhällsplaneringsområdet.